

SERAMİK SANAYİİ VE MÜŞTEREK PAZAR

Avni KÖSEMATOĞLU

I – ÖNSÖZ:

Avrupa müşterek pazarına dahil edilmemiz hususunda müzakerelerin cereyan ettiği şu sıralarda, henüz kuruluş ve tecrübe imalatı safhasında bulunan memleketimiz Seramik Sanayiinin durumunu aydınlatmak, gerekli tedbirlerin zamanında alınabilmesi bakımından çok faydalı olacaktır.

Renk oksitleri ve bazı sır maddeleri gibi çok cüz'i olan kimyevi eczalar hariç, bütün diğer ham madde ve yardımcı malzemesini memleket dahilinden tedarik ederek istihsal yapan Seramik Tesislerimizin karşılaştığı güçlükler Avrupa ve diğer yabancı memleketlerdekiyle mukayese edilemeyecek kadar fazladır. Seramik Sanayimde kalitenin temininde en mühim rolü ham maddenin oynamış olması sanayicilerimizin karşılaştıkları bu güçlüklerin en başında gelmektedir. Filhakkı, bu gün seramik ham madde yatakları memleketimizde arzu edilen bir şekilde tetkik edilememiş ve mevcut, çalışılmakta olan üç, beş ocaktada tatbik edilen istihraç metotları tamamen iptidai olup, hiç bir şekilde mütecanis bir malzeme teminine elverişli değildir. İlâveten, istihraç edilen bu seramik ham maddeleri, fabrikalarda işlenmeden evvel homojenliği sağlamak ve aynı evsafı devamlı olarak temin edebilmek için lüzumlu

yıkama, karıştırma, dinlendirme ve zenginleştirme v.s. gibi ameliyelerden hiçbirisine tâbi tutulmadıklarından ve ekseriya en basit fizikî ve kimyevî analizler dahi yapılmadığından, kaliteli bir mamulün istihsal edilmesinde emniyet unsuru olmaktan ziyade güçlükler ortaya çıkarmaktadırlar. Bunun aksine olarak Avrupa Seramik Sanayii arzu ettiği ham maddeye bir telefon talebile ve emin olarak kavuşabilmektedir.

Kalifiye eleman ve imalat çeşitleri bakımından henüz çocukluk devresinde bulunan Seramik Sanayiimizin, bu sanayi hakikaten uzun tecrübe ve olgunluk zamanı icap ettirmesine ve arzu edilen evsafı ve istikrarlı ham madde temininde güçlüklerle karşılaşmasına rağmen aylara sığdırılabilecek kadar kısa bir tecrübe işletmesinden sonra piyasa tarafından da talep edilebilen bir mamulü istihsal etmesi takdire şayandır.

II – MEMLEKETİMİZDEKİ SERAMİK TESİSLERİ VE BU MAMULLERE OLAN İHTİYACIMIZ:

Memleketimizde kurulmuş, kurulumakta olan ve siparişe bağlanmış bulunan Seramik Tesislerinin durumu aşağıdaki liste I. de gösterilmiştir.

LİSTE: I

MEVCUT, MONTAJDA OLAN VE SİPARİŞE BAĞLANMIŞ BULUNAN
SERAMİK FABRİKALARININ FAALİYET VE KAPASİTE DURUMLARI

TESİSİN ADI	İSTİHSAL KAPASİTELERİ (Ton/Sene)								
	Mutfak eşyası	Sıhhi tesisat matz.	Duvar Fayansı	Yer Karası	İz o l a t ö r		Muhtelif ince seramik	Diğer	Yekün
					Alçak	Yüksek			
I. ECZACIBAŞI SERAMİK Fb.									
Mevcut kapasite	2.400	250	—	—	—	—	50	—	2.700
1962 kapasitesi	2.900	3.500	—	—	—	—	100	—	6.500
1965 ..	4.400	5.000	—	—	—	—	100	—	9.500
II. ÇANAKKALE SERAMİK Fb.									
Mevcut kapasite	—	—	4.500	—	250	350 (6000 V)	50	700 (Frit) 1600 (Ateş tuğlası)	7.450
1965 kapasitesi	—	—	6.000	—	500	1.000	100	700 (Frit) (Ateş; 2000 tuğlası)	10.300
III. İSTANBUL PORSELEN SAN.									
Mevcut kapasite	—	—	—	—	—	—	100	—	100
1962 kapasitesi	1.600	1.200	—	300	600	1.000	100	—	4.800
IV. REBİL GORBON FAB.	400	—	—	—	—	—	100	—	500
V. SÜMERBANK FABRİKALARI.									
a — Yıldız									
1961 kapasitesi	100	—	—	—	—	—	100	—	200
b — İstanbul									
1965 kapasitesi	3.000	4.000	—	—	400	1.000	100	—	8.500
c — Bozöyük									
1965 kapasitesi	—	—	3.000	3.000	—	—	—	—	6.000
GENEL YEKÜN:									
Mevcut kapasite	2.800	250	4.500	—	250	350	300	2.300	10.750
1962 yılı müstakbel kapasite.	5.000	4.700	4.500	300	850	1.350	450	2.300	19.450
1965 yılı müstakbel kapasite.	9.500	10.200	9.000	3.300	1.500	3.000	600	2.700	39.800

Bunlardan Eczacıbaşı Fabrikası 1958 ekiminde, Reb'i Gorbon 1959 da faaliyete geçmiş, Çanakkale Seramik Fabrikaları henüz tecrübe işletmesini tamamlamıştır. İstanbul Porselen Sanayii ise inşaat devresinde olup, eleman yetiştirme gayesiyle, laboratuvarlarında ufak çapta imalât yapmaktadır. Sümerbank'm Yıldız'daki fabrikası tama-

olup montajı 1961 ortalarında ikmal edilecektir. Sümerbank'ın diğer fabrikaları için ise Çekoslovaklarla mukavele imzalanmış ve ilk taksitleri de transfer edilmiştir. Bunların inşaatına 1963 yılında başlanması beklenebilir.

Memleketin bu mamulleri olan ihtiyaç durumu ise, aşağıdaki liste II. de gösterilmiştir.

LİSTEMİ
MEMLEKETİMİZİN MUHTELİF YILLARDA SERAMİK
MAMULLERİ MUHTELİF İHTİYAÇ LİSTESİ

C İ N S İ	M İ K T A R I	S e n e	M Ü L A H A Z A T	
I. Mutfak eşyası	1.704 (Ton)	1950	Yapılan fiili ithalâta göre	
	2.419 "	1952	Yapılan fiili ithalâta göre	
	2.409 "	1954	Yapılan fiili ithalâta göre	
	1.912 "	1957	Yapılan fiili ithalâta göre	
	3.000 "	1960	Beklenen imalât ve yapılan ithalâta göre	
	5.000 "	1962	Nüfus artışı ve hayat seviyesinin yükselmesi ile ilgili olarak beklenen sarfiyat	
	8.000 "	1965	Nüfus artışı ve hayat seviyesinin yükselmesi ile ilgili olarak beklenen sarfiyat	
	12.000 "	1970	Nüfus artışı ve hayat seviyesinin yükselmesi ile ilgili olarak beklenen sarfiyat	
	II. Sıhhi tesisat malzemesi	800 "	1950	Yapılan fiili ithalâta göre takribi tevziat
		1.000 "	1952	Yapılan fiili ithalâta göre takribi tevziat
2.800 "		1954	Yapılan fiili ithalâta göre takribi tevziat	
1.800 "		1957	Yapılan fiili ithalâta göre takribi tevziat	
2.400 "		1960	Beklenen imalât ve yapılan ithalâta göre	
3.600 "		1962	Nüfus artışı ve hayat seviyesinin yükselmesi ile ilgili olarak beklenen sarfiyat	
6.000 "		1965	Nüfus artışı ve hayat seviyesinin yükselmesi ile ilgili olarak beklenen sarfiyat	
10.000 "		1970	Nüfus artışı ve hayat seviyesinin yükselmesi ile ilgili olarak beklenen sarfiyat	
III. Duvar ve yer fayansı		1.100 "	1950	Yapılan fiili ithalâta göre takribi tevziat
		900 "	1952	Yapılan fiili ithalâta göre takribi tevziat
	3.500 "	1954	Yapılan fiili ithalâta göre takribi tevziat	
	2.800 "	1957	Yapılan fiili ithalâta göre takribi tevziat	
	3.000 "	1960	Beklenen imalât ve yapılan ithalâta göre	
	5.000 "	1962	Nüfus artışı ve hayat seviyesinin yükselmesi ile ilgili olarak beklenen sarfiyat	
	9.000 "	1965	Nüfus artışı ve hayat seviyesinin yükselmesi ile ilgili olarak beklenen sarfiyat	
	14.000 "	1970	Nüfus artışı ve hayat seviyesinin yükselmesi ile ilgili olarak beklenen sarfiyat	
	VI. Yüksek ve alçak tevettür izolâtörleri	765 "	1950	Yapılan fiili ithalâta göre
		680 "	1952	Yapılan fiili ithalâta göre
1.800 "		1954	Yapılan fiili ithalâta göre takribi tevziat	
1.300 "		1957	Yapılan fiili ithalâta göre takribi tevziat	
2.000 "		1960	Beklenen imalât ve yapılan ithalâta göre	
2.500 "		1962	Memleketimizin elektrifikasyonu ile ilgili olarak artacak sarfiyata göre	
4.000 "		1965	Memleketimizin elektrifikasyonu ile ilgili olarak artacak sarfiyata göre	
5.000 "		1970	Memleketimizin elektrifikasyonu ile ilgili olarak artacak sarfiyata göre	

Liste I ve liste II. nin karşılaştırılması suretile Seramik Sanayimizin istihsal durumu ve memleketimizin istihlâk kapasitesi

daha iyi belirtilmiş olur. Bu durum aşağıdaki liste III. de gösterilmiştir,

LİSTE: III
MEMLEKETİMİZİN SERAMİK MAMULLERİ
İSTİHSAL VE İSTİHLAK DURUMU

C İ N S İ	SENE	İSTİHSAL (Ton)	İSTİHLAK (Ton)	M Ü L Â H A Z A T
1 — Mutfak eşyası	1960	2.800	3.000	İstihsal, istihlâki tamamıyla karşılayacak bir durumdadır.
	1962	5.000	5.000	
	1965	9.500	8.000	
	1970	9.500	12.000	
2 — Sıhhi tesisat malzemesi	1960	250	2.400	1962 den sonra bir istihsal fazlalığı mevzubahs olup ihrac imkanlarının aranması lâzımdır.
	1962	4.700	3.600	
	1965	10.200	6.000	
	1970	10.200	10.000	
3 — Duvar ve yer fayansı	1960	4.500	3.000	İstihsal, istihlâki tamamıyla karşılayacak bir durumdadır.
	1962	4.800	5.000	
	1965	12.300	9.000	
	1970	12.300	14.000	
4 — Yüksek ve alçak tevettür izolatörleri	1960	600	2.000	Yalnız yüksek tevettür izolatörlerinde ithalât mevzubahs olabilir. 1965 den sonra ise memleket ihtiyacı karşılanmaktadır.
	1962	2.200	2.500	
	1965	4.500	4.000	
	1970	4.500	5.000	

Bu listenin tetkikinden görülebileceği gibi memleket ihtiyacı, Seramik Sanayiinin hemen, hemen her branşında yerli fabrikalarımız tarafından karşılanabilecek bir duruma gelmiştir.

III — SERAMİK SANAYİMİZİN KORUNMASI VE MÜŞTEREK PAZAR:

Birçok güçlükleri yenerek bir varlık olarak ortaya çıkan Seramik Sanayiimizin memleketimize temin ettiği döviz tasarrufu sene de 3 milyon doların üstündedir. Müşterek pazara girilmeden evvel bu sanayi karşıştığı belli başlı şu müşküllerin mutlaka halledilmesi lâzımdır. Aksi halde bir kriz ve çöküntü vukubulabilir.

a — Sınai maliyetin düşürülmesi:

Mevcut tesisler yeni ve modern tekniğin icaplarına uygun olarak kurulmuşlarsa da mamullerin sınai maliyeti Avrupa memleketlerinin çok üstündedir. Zira:

- 1) Seramik Sanayiinin ana yardımcı malzemesi olan ve maliyetlere çok büyük tesiri olan **YAKIT** memleketimizde dünya piyasasının asgari iki misli bir fiattadır.
- 2) Memleketimizde sanayide tatbik edilen **VERGİ SİSTEMİ** maliyetleri çok kabarmaktadır. Bilhassa Seramik Sa-

nayiinde bu daha barizdir. Türkiye'de imal edilen hemen her sanayi mamulü üzerindeki **GİDER VERGİSİ** % 5-10'ı geçmezken, Seramik mamulleri %20 ödemektedir. Böylece Seramik mamullerinin maliyetlerine,
% 18,5 İşçi Sigortalı prim (% 11 Müessese; % 7,5 işçi)
% 15 personel için ödenen vasati gelir vergisi.
% 20 gider vergisi
% 6,5 İndirekt vergiler.

% 60,0 Ödenen vergiler yekûnu.
% 60 gibi gayet yüksek bir nisbette vergi girmektedir.

- 3) Ham madde birkaç kişinin elinde bulunduğundan hem kalite bakımından istikrarsız ve hem de fiat bakımından Avrupa'nın çok üstündedir.
- 4) Bu belli başlı unsurlar haricinde, memleket sanayiinin mâruz bulunduğu istikrarsızlık, kredi kifayetsizliği, yardımcı endüstrilerin noksanlığı ve işçi prodüktivitesinin düşüklüğü gibi birçok faktörler sınai faaliyetleri güçleştirmekte ve maliyetleri yükseltmektedir.

b — İthalâtın ayarlanması:

Seramik ithalâtı, birçok hususlardan pek

karişik bir durum arz etmektedir. Bilhassa anlaşmalı memleketlerde bu endüstri üzerinde önemle durulmakta ve maliyet nazarı itibara alınmaksızın mamuller her ne pahasına olursa olsun ihraç edilmektedir. Gümrük Kanunumuzda maliyet dúnunda mal teklif etmek mevzuata mugayir olduğu halde "Ucuz olsun da ne olursa olsun" düşüncesiyle bu mallar memlekete ithal edilmektedir.

Ayrıca, züccaciye eşyasında ithalâtçı tarafından iskarta mallar katalog fiyatına satın alınmış gibi gösterilerek fazla dövizlerin dışarı bırakıldığı ve bu şekildeki kârlardan istifade edilerek, ithal edilen diğer seramik mamullerinin maliyetin dúnunda satıldığı da görülmüştür.

Memleket istihsalinin, ihtiyacı karşılayabilecek bir duruma gelmesi dolayısıyla, döviz sıkıntısı çekmekte olduğumuz vakıası karşısında seramik mamulleri için ithalât müsaadesi verirken titizlik gösterilmesi gerekmektedir. Şurada kısaca 1960 senesinde 69-08 Gümrük Kat. No: lu fayans malzeme için verilen tahsisleri zikretmek yerinde olacaktır:

Şubat/1960 dan bu tarihe kadar

Bulgaristan'a	\$ 25.000	lık bir tahsis	25/ 2/1960'ında
Macaristan'a	\$ 75.000	" " "	—
Çekoslovakya'ya	\$ 130.000	" " "	13/ 6/1960 "
Rusya'ya	\$ 10.000	" " "	19/ 8/1960 "
Doğu Almanya'ya	\$ 200.000	" " "	23/ 9/1960 "
Fuar kotası	\$ 140.000	" " "	—
4. üncü	\$ 50.000	" " "	—
5. inci kota	\$ 50.000	" " "	—
Çekoslovak'ya'ya	\$ 25.000	" " "	25/10/1960 "

Y a k 0 n : 705.000 bir tahsis yapılmıştır.

Bu tahsisin miktar itibarile değeri 16.000.000 adet veya 4.000 ton olup memleketimizin bir senelik istihlâkinin üstündedir.

c — Gümrük tarifesinin ayarlanması:

Seramik Sanayiimizin henüz emekleme devresinde olması, işçi produktivitesinin dü-

şüklüğü, ham madde, yakıt ve yardımcı malzeme bakımından karşılaşılan güçlükler dolayısıyla ve bu sanayii teşvik ve korumak için Gümrük Vergisi CİF kıymet üzerinden % 100 gibi gayet makul bir nispetle tespit edilmiş iken, sonradan demir perde gerisi memleketlerin ısrarı ile "Anlaşmalı memleketler tavisizi" ibaresi altında Seramik mamulleri % 20 esasına göre ithal edilmektedir.

Yalnız gider vergisi namı altında % 20 ve diğer vergilerde nazarı alındığı takdirde kendi Seramik Sanayii mamullerinden % 60 nisbetinde bir vergi alırken ithal malları için % 20 nisbetinde Gümrük Vergisinin alınması sanayii hiçte teşvik edici bir unsur olarak kabul edilemez.

IV — NETİCE:

Memleket ekonomisinde gerek iş sahası temini ve gerek senede asgari 3 milyon dolar döviz tasarrufu sağlayabilecek bir duruma gelerek çok müsbet ve faydalı bir rol oynayan Seramik Sanayiimizin korunması ve inkişafını teminen müşterek pazara girilmeden evvel mühim bazı tedbirlerin alınması gerekmektedir. Özet olarak bu tedbirler: İstihsalin istihlâke müsavi ve hatta aşması muvacehesinde **ithalâtın ayarlanması**; sanayiinin, bilhassa demir perde gerisi memleketlerinin yapabileceği dampinglere karşı **Gümrük tarifesinin ayarlanması** suretile korunması; smai maliyetlerin düşürülebilmesi için **Gider ve diğer vergilerin indirilmesi**; sanayiciye **uzun vadeli ve düşük faizli kredi imkânlarının sağlanması** olarak sıralanabilir.

Ancak bu tedbirler alındıktan sonradırki Seramik Sanayiimiz arzu edilen gelişmeyi yaparak Avrupa memleketleri sanayiinin seviyesine erişebilecek ve onlarla müşterek bir pazarda rekabet edebilecektir. Aksi takdirde Seramik Sanayii tehlikeli problemlerle yalnızca karşı karşıya bırakılmış olacak ve her an bu sahada bir çöküntü ihtimali var olacaktır.